

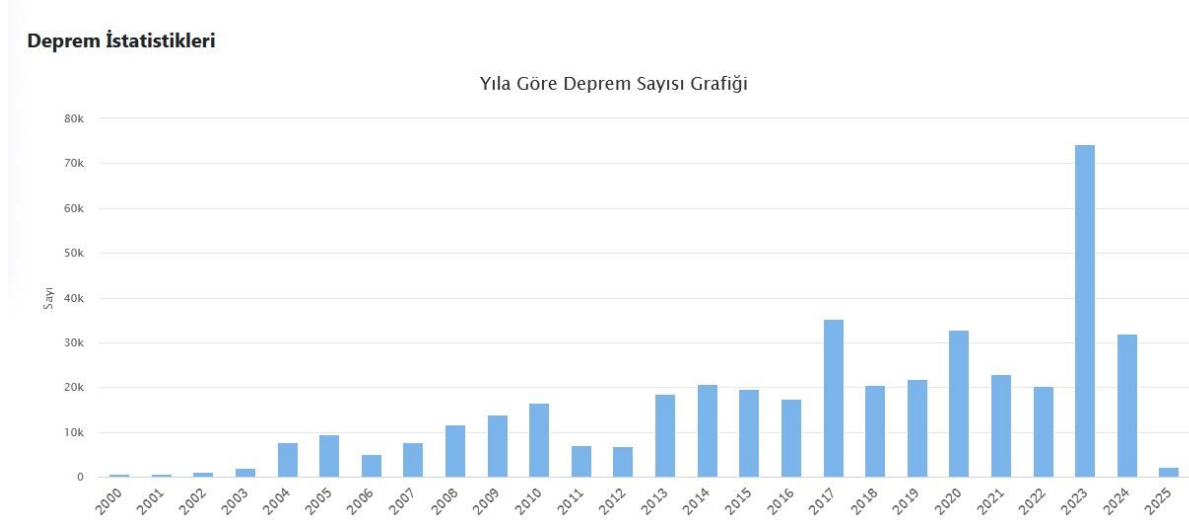
6 Şubat Depremlerinin 2. Yılı:

Türkiye Sıradaki Afeti Çaresizce Beklemektedir! Sorumlular Bir An Önce Harekete Geçmelidir!

Bugün, ülkemizi derinden sarsan ve tüm yurttaşlarımızın hafızalarında unutulmayacak acılar bırakan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremlerin ikinci yıl dönümünü geride bırakıyoruz. Aynı gün ardına Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri merkezli meydana gelen depremlerde resmi verilere göre yaklaşık 40 bin bina yıkılmış, 200 binden fazlası ağır hasar almış, 11 ilde 14 milyonu aşkın nüfusu doğrudan etkileyen bu yıkımın sonucunda 50 binin üzerinde yurttaşımız hayatını kaybetmiştir. Bu büyük felakette hayatını kaybeden yurttaşlarımızı saygıyla anıyor, ailelerine ve yakınlarına bir kez daha başsağlığı diliyoruz.

6 Şubat Depremleri, etkilediği coğrafi alanın genişliği, nüfusun fazlalığı ve yıkımın boyutu itibarıyla, yıllarca etkisini sürdürecektir bir toplumsal travma yaratmıştır. Bununla birlikte bilimin ve mühendislik uygulamalarının gelişimine, ülkemizin bu alandaki beşeri kaynaklarına dayanarak, Türkiye gibi aktif fay hatlarıyla örülü bir coğrafyada deprem endişesiyle yaşama çaresizliğine mahkum olmadığımız rahatlıkla söylenebilir. Fakat ne yazık ki, bilime ve mühendisliğe kulak tıkadığı, meslek odalarının yok sayıldığı, geçmişteki acı tecrübelerle rağmen bunca yıldır önlem almayan sorumlulardan hesap sorulmadığı sürece yeni felaketlerin de kapımızda olduğu bilinmelidir.

Deprem istatistiklerine göre ortalama her altı yılda bir büyüklüğü 7 veya üzeri, her yıl iki adet 6 veya üzeri bir deprem meydana gelmekte ve ne yazık ki bu depremler önemli can ve mal kayıplarına yol açmaktadır. Türkiye'de her yıl ortalama 25 bin civarında deprem olduğu, 6 Şubat Depremlerinin artçı yoğunluğu nedeniyle 2023 yılında 74232, 2024 yılında ise 31890 deprem meydana geldiği bilinmektedir. Bu veriler, ülkemizin depremselliğinin açık bir göstergesidir. Asıl şaşırtıcı olan, deprem olaylarına aşına olmamıza karşın depreme yönelik hazırlıklarımızın bu kadar geri kalmasıdır.

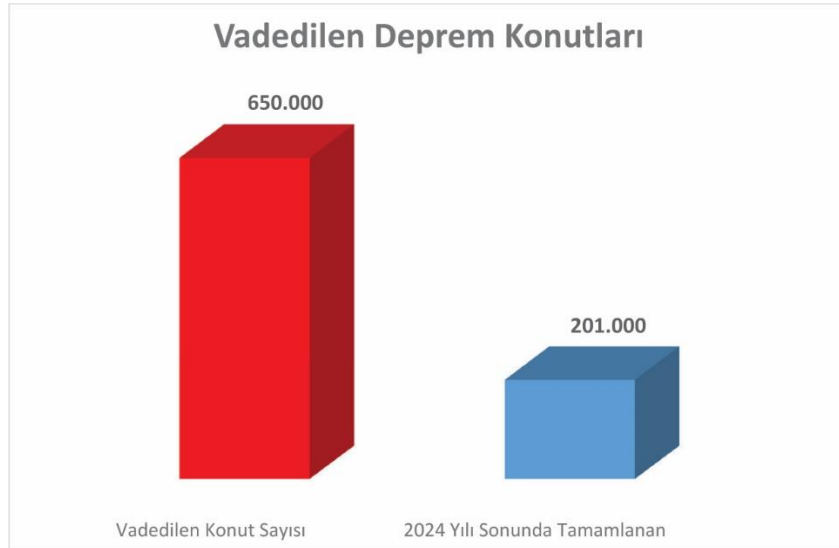
Kaynak: AFAD

Yakın bir gelecekte de büyük depremler yaşayacağımız gerçeği bilimsel bir hakikattir. Tam olarak ne zaman ve nerede meydana geleceği bilinmese de bilimsel veriler ışığında deprem olaylarını öngörmek mümkündür. Nitekim AFAD tarafından yapılan senaryo çalışmasına göre Kuzey Anadolu Fayında, Marmara Denizi'nde meydana gelebilecek 7.5 büyüklüğündeki bir deprem sonucu 44 bin 802 binanın yıkılacağı, sadece İstanbul kent merkezinde 26 ile 30 bin arasında yurttaşımızın hayatını kaybedeceği varsayılmaktadır.

Ülkemizin depremselliği bilinen bir gerçektir. Bilinmez olansa her an deprem beklenen aktif fay hatlarıyla örölü bir ülkenin yapı stokunun durumudur. Öyle ki yapı stokumuzun belirsizliğini gözler önüne seren acı bir olay yakın zamanda Konya ilinde yaşanmıştır. Konya'da, 4 katlı bir bina, deprem gibi herhangi bir dış etken dahi olmaksızın kendiliğinden çökmüştür. Üstelik, bir yapının kendi kendine çökme olayının ülkemizde ilk kez yaşanmadığı da bilinmektedir.

2025 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programına göre 2024 yılı Eylül başı itibarıyla Türkiye'de toplam konut sayısı 42,2 milyondur. TBMM'de Kahramanmaraş Depremlerinden sonra kurulan araştırma komisyonunun Mayıs 2023 tarihli raporuna göre, 6-7 milyon konutun en kısa sürede dönüştürülmesi gerektiği ifade edilmektedir. 6306 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 2012 yılından 5 Nisan 2023 tarihine kadar, ülke genelinde 781.333 konuta riskli yapı tespiti yapılmış, 711.545 konutun ise yıkımı gerçekleştirilmiştir. Yani 11 yılda, riskli görülen 6-7 milyon yapının yalnızca yaklaşık yüzde 10'u kadar dönüşüme girmiştir. Ülke genelinde 7 milyon civarında konutun olası bir depremde yıkılması söz konusuysen, bu hızda ilerlerse, tüm riskli yapılarımızın dönüşümü, ancak yüz yıl sonra tamamlanmış olacaktır, tabii yapı stokumuza yeni riskli yapılar eklenmezse...

Gerçeklerle vaatler arasında derin bir fark görünmektedir. Bu fark 6 Şubat Depremlerinden sonra başlatılan deprem konutları çalışmalarında da açığa çıkmıştır. Depremlerin hemen ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından 319 bini bir yıl içinde olmak üzere toplam 650 bin konut inşa edileceği sözü verilmiştir. Bırakalım bir yılda 319 bin konut yapımını, depremin 2. yılı geride kalırken, yalnızca 201 bin konutun tamamlandığı Bakanlık tarafından açıklanmıştır. Depremlerin üzerinden geçen 2 yılın ardından vaat edilen konutların yalnızca yüzde 31'i tamamlanmıştır. Tamamlanan konut alanlarında da elektrik, su ve kanalizasyon hizmetlerinde, kent için ulaşımda yaşanan yetersizlikler günlük yaşamı olumsuz etkilemektedir. Yine bu hızda ilerleyeceği varsayılırsa, vad edilen deprem konutlarının tamamlanması en az 4 yıl daha sürecektir.

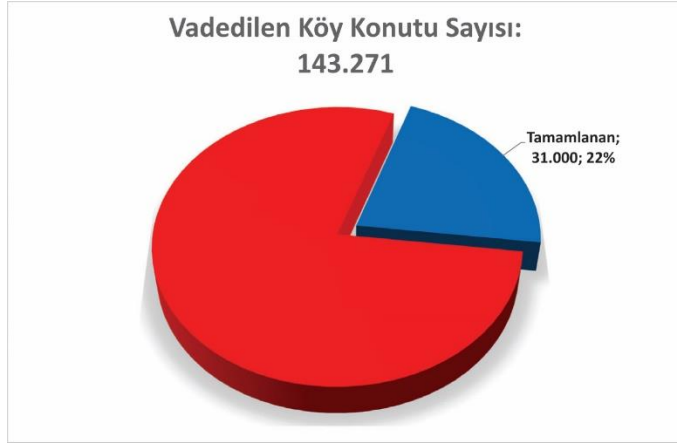
Kaynak: ÇŞİDB

Benzer bir durum köy konutlarının inşasında da mevcuttur. Depremin ardından 143 bin 271 köy konutunun yapılacağı vadedilmiştir. Şu ana kadar Bakanlık tarafından yapılan açıklamalarda köy konutlarının yalnızca 22'sinin tamamlanma aşamasına geldiği anlaşılmaktadır. 31 bin köy konutunun

2024 sonu itibariyle tamamlandığı belirtilirken, şu ana kadar ihalesi yapılan toplam köy konutu sayısının ise 60 bin civarında olduğu ifade edilmektedir.

Vadedilen Köy Konutu Sayısı

Hatay	34.129
Kahramanmaraş	30.310
Malatya	25.302
Adıyaman	23.640
Gaziantep	12.607
Osmaniye	6.856
Şanlıurfa	3.000
Kilis	2.628
Adana	2.438
Diyarbakır	2.361
Toplam	143.271

Kaynak: ÇŞİDB

Deprem bölgesinde birçok ilde ağır hasarlı yapıların yıkım işlemlerinin bile henüz tamamlanmamış olması, bölgenin daha uzun yıllar normal yaşama dönmesinin zor olduğuna işaret etmektedir.

Konut üretimiyle ilgili sorunlar bir yana, deprem bölgesinde bugün hala altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim gibi yaşamsal konularda çok ciddi sorunlar devam etmektedir. Bir kısa daha deprem bölgesinde geçici barınma alanlarında giren depremzedeler, elektrik ve su kesintilerinin yarattığı olumsuzlukların yanı sıra temiz suya erişim sorunları, hijyen koşullarının sağlanamaması nedeniyle de salgın hastalık başta olmak üzere önemli sağlık sorunlarıyla karşı karşıyadır. Çadırlarda ve konteyner kentlerde sel ve yangın gibi olaylar meydana gelmekte, deprem felaketinden canlarını zor kurtaran depremzedeler başka felaketlerle karşı karşıya kalmaktadır.

Enkaz atıklarının yönetimindeki kuralsızlık da asbest yayılımı başta olmak üzere çok ciddi çevresel sorunlara yol açmaktadır.

Öte yandan 6 Şubat Depremlerinin ardından başlatılan yargı süreçlerinde ise yıkımın gerçek sorumlularının ortaya çıkarılmasından uzaklaşmakta, tüm sorumluluk, günah keçisi ilan edilen teknik elemanların üzerine yıkılmaktadır.

Basına yansıyan verilere göre, şu ana kadar açılan davalarda en az 5 bin kişinin ölümüne sebep olan binaların sorumluları yargılanmaktadır. Bu davalarda ise sadece 60 civarında kamu görevlisi hakkında "bilinçli taksirle birden fazla insanın ölümüne ve yaralanmasına neden olma, resmî belgede sahtecilik, taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma, görevi kötüye kullanma" suçlarından soruşturma izni verilmiştir.

Kuşkusuz yıkımda sorumluluğu bulunan herkes yargı önüne çıkarılmalı, gerçek sorumlular tespit edilip cezalandırılmalıdır. Unutulmamalıdır ki halkın can ve mal güvenliğiyle doğrudan ilgili olan deprem riskine karşı tedbir almak, bu hususta gerekli denetimleri yapmak siyasi iktidarın, merkezi ve yerel yönetimlerin sorumluluğudur. Son 20 yılda 6 imar affı yasası çıkararak mevzuata aykırı eklentiler veya değişiklikleri gerekli tedbirler almadan kâğıt üstünde yasal hale getiren, yasalara aykırı olarak üretilen

ve mühendislik hizmeti almayan yapıları “imar aflarıyla” bağışlayarak kaçak yapıların/yapılaşmanın yasallaşmasını sağlayan, ülkemizdeki yapı üretim sürecine halkın can ve mal güvenliğini yadsıyarak sadece kâr odaklı bakan siyasi iradenin sorumluluğu görmezden gelinmektedir.

Yıkılan binaların hangi sebepten yıkıldığı net olarak ortaya konulmadan, yıkım sebepleri ve sorumluluk zinciri tespit edilmeden, tasarım, yapım ve denetimden sorumlu meslektaşlarımız halen cezaevlerinde tutuklu bulunmaktadır. Tutuklamalar bir tedbir olmaktan çıkmış ve öne alınmış ceza gibi uygulanmaya başlanmıştır. Ceza yargılamasının en temel ilkelerinden olan masumiyet karinesi meslektaşlarımız açısından, suçsuz olmadığı hükmen sabit oluncaya kadar suçlu sayılacaktır, şeklinde tersine çevrilmiştir.

Yargılamalarda hâkime yardımcı olması beklenen bilirkişi raporları, bilimsel ve teknik pek çok hata içermekte, hukuka aykırı olarak kusur belirlemesi yapılmakta, söz konusu bilirkişi raporlarının olayın özelliği gereği doğrudan yargılamaya yön vermesi nedeniyle adil bir yargılamadan uzaklaşmaktadır.

Sonuç itibarıyla;

6 Şubat Depremlerinin ardından oluşan kamuoyu baskısıyla gündeme gelen yapı üretimi ve denetimi süreçlerinin sağlıklı ve güvenli bir şekilde yürütülmesi ve yıkımda sorumluluğu bulunanların adil bir şekilde yargılanması talepleri, aradan geçen iki yılın sonunda sulandırılmış, giderek toplumun gündeminden çıkarılmıştır. Denilebilir ki 17 Ağustos Depreminde sonra depreme hazırlık konusunda büyük vaatlerin kısa süre sonunda unutulduğu ve bu nedenle aradan geçen çeyrek asırda hiçbir ciddi ilerleme sağlanmadığı için aynı acıları tekrar yaşadığımız gibi, 6 Şubat Depremlerinin akıbeti de benzer yönde ilerlemektedir. Böylelikle yarın yine bir depremde daha, aynı acıları yaşamak kaçınılmaz hale gelmiştir.

Depremin ikinci yılında, kaybettiklerimizin acısı yüreklerimizde tazeliğini korurken, gelecekte deprem zararlarının etkisini en aza indirmek için daha kapsamlı ve etkin adımlar atılmasının gerekliliğini bir kez daha vurguluyoruz. Riskli yapı stokumuzun dönüştürülmesinden yapı denetim sisteminin baştan sona yeniden düzenlenmesine, yapı üretim sürecini belirleyen mevzuatta ve uygulamalardaki eksiklerin ve hataların düzeltilmesinden proje, imalat ve denetim aşamalarında mühendislik hizmetlerinin tam ve etkin olarak verilmesinin sağlanmasına kadar atılması gereken adımlar, yapılması gereken düzenlemeler Odamızca ilgili kamu idarelerine ve kamuoyuna defalarca açıklanmıştır. Bu açıklamalarda ve raporlarda ifade edilen çözüm önerilerinin bir an önce hayata geçirilmesi ve meslek odalarının bu sürece dahil edilmesi gerektiğinin altını çiziyoruz.

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu